

Perjantai 1.8. klo 18

Rauha-Sali, Monitoimijatalo Wintteri, Viikaistenkatu 3

AJASSA

Minkälaisia uusia avauksia, suuntia ja kokeiluja tekisi Crusell nykypäivänä? Crusellin musiikki kohtaa aikamme säveltäjät ja sovittajat ennakkoluulottomissa teoksissa, jotka yhdistelevät esimerkiksi joikua ja klassisia puupuhaltimia. Huomaathan, että konsertin valokuvaaminen, videointi tai muu taltiointi ei ole sallittua.

Juonto: Janne Palkisto

Ohjelma:

Tomi Räisänen: Séance fagotille ja ääninauhalle, Kantaesitys

Mikko-Pekka Svala, fagotti

Bernhard Crusell: Huilukvartetto D-duuri op. 8 huilulle, viululle, alttoviululle ja sellolle

Allegro non tanto

Un poco largo

Menuetto

Finale (Allegro)

Anna Garzuly-Wahlgren (huilu), Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch, (viulu), Riitta-Liisa Ristiluoma (alttoviulu), Beata Antikainen (sello)

Lauri Porra: Jóvenes Héroes, Eb-klarinetille ja elektroniikalle, Kantaesitys

1. Melancólica

2. Esperanzada

3. Extática

Fátima Boix Cantó, Es-klarineti

Väliaika

Bernhard Crusell (sov. Otto Virtanen): Kvartetto nro. 2 op. 4 fagotille, viululle, alttoviululle ja sellolle c-molli

Allegro molto agitato

Menuetto

Pastorale (Un poco allegretto)

Rondo (Allegro)

Otto Virtanen (fagotti), Sirkka-Liisa Kaakinen-Pilch, (viulu), Riitta-Liisa Ristiluoma (alttoviulu), Beata Antikainen (sello)

Jaime Belmonte & Anna Näkkäläjärvi-Länsman: Ráidu joikulle, huilulle, klarinetille, viululle, alttoviululle, sellolle, pianolle ja lyömäsoittimille

Anna Näkkäläjärvi-Länsman (joiku), mestarikurssin opiskelija Inka Metsäranta (huilu), Olli Leppäniemi, (klarineti), Petteri Iivonen (viulu), Riitta-Liisa Ristiluoma (alttoviulu), Beata Antikainen (sello), Naoko Ichihashi (piano), Jani Niinimäki (lyömäsoittimet)

Teosesittelyt:

Tomi Räisänen | Séance (2025)

Séance on spiritistinen istunto, jossa meedio yrittää vastaanottaa viestejä tuonpuoleisesta. Henkien manaamisen historia on pitkä ja nekromantia oli suosittua myöhäiskeskiajalle asti, mutta valistuksen aikana usko kuolleiden kutsumiseen alkoi hiipua. Nykyaikaiset séance-istunnot alkoivat kuitenkin uudelleen kukoistaa Yhdysvalloissa 1800-luvun puolivälin tienoilla jatkuen nykypäiviin asti.

Varhaisissa istunnoissa käytettiin usein koputustekniikkaa (spirit rapping) kuolleiden kanssa kommunikointiin. Näiden istuntojen aikana meedio pyysi henkiä vastaamaan niille esitettyihin kysymyksiin koputuksin. Tämä teos alkaa vastaavilla koputtelu- ja napsutteluäänillä. Tämän jälkeen solisti esittää instrumentaalisia loitsuja, jotka ovat saaneet inspiraationsa klassisista taikasanoista, kuten ”hokkus pokkus”, ”akrabadabra” ja ”simsalabim”. Toisinaan solisti onnistuu kutsumaan henkiä, jolloin voimme kuulla (ja jopa nähdä) niiden ”puhuvan”; tässä tapauksessa fagotin multifonien avulla. Meedio-solistin esittämien loitsujen on täytynyt olla todella voimakkaita, sillä lopussa kuullaan varsinaisen aaveiden bakkanaali.

Séance on Mikko-Pekka Svalan tilausteos, jonka sävellystyötä on tuettu Teoston varoin.

TR, 2025

Bernhard Crusell | Huilukvartetto D-duuri op. 8

Bernhard Crusellin (1775–1838) *Huilukvartetto D-duuri op. 8* edustaa klassismin loppukauden eleganttia tyyliä. Teos on sävelletty huilulle, viululle, alttoviululle ja sellolle, ja se on yksi harvoista Crusellin kamarimusiikkiteoksista, joissa huilu on pääroolissa. Vaikka Crusell tunnetaan parhaiten klarinetistina ja klarinettimusiikin säveltäjänä, tämä huilukvartetto osoittaa hänen monipuolisuuttaan ja herkkää tyylitajuaan myös muiden puupuhallinten parissa.

Eloisassa avauksessa huilulla on johtava mutta hienovaraisesti kudottu rooli ja musiikki etenee vuoropuhelussa jousien kanssa. Hidas osa tuo syvyyttä kokonaisuuteen. Huilun laulava melodia liittää jousien lempeän säestyksen yllä, luoden hetkittäin lähes romanttista tunnelmaa. Kolmas osa on klassiseen tyyliin tanssillinen, huilun ja viulun leikittelevä vuoropuhelu. Keveä ja energinen päätösosa jättää D-duurillaan kuulijan valoisiin tunnelmiin.

Lauri Porra | Jóvenes Héroes Eb-klarinetille ja elektroniikalle

Jóvenes Héroes on kolmiosainen teos Eb-klarinetille ja elektroniikalle. Se on osa suurempaa kokonaisuutta jonka inspiraationa toimii nuoruus, erityisesti tapa millä ihminen nuorena kokee asioita. Tunnekuohut ovat voimakkaita, suodattamattomia ja suoraviivaisia, koko maailma voi järkkyyä tai räjähtää loistoon hetkessä. Säveltäjänä huomaa hakevani usein yhteyttä nuoruuteni tunnekokemuksiin kun haen referenssiä syvistä kokemuksista, nuoruuden muistojen rehellisyys, välittömyys ja naiivius usein lävistää aikuisen itseni maltilliset ja yliharkitut suunnitelmani.

Teoksen ensimmäiset kaksi osaa toteutetaan loopperin kanssa, tarkoittaen että ensin muusikko soittaa taustan äänittäen soittoansa samalla ja sen jälkeen laittaa sen toistolle ja soittaa lisää materiaalia äänitetyn päälle, näin voimme kuulla Fatiman soittoa kolmiäänisenä. Viimeinen osa Extática soitetaan taustanauhan päälle siten että Fatima soittaa korvaansa kuuluvaa metronomitaustaa vasten ja kuvitteellinen orkesteri liittyy soittoon mukaan. Tämän lisäksi klarinettia on efektoitu läpi teoksen erilaisilla tila- ja viive-efekteillä.

Teoksen nimi juontaa juurensa ja on inspiroitunut valokuvaaja Jouko Lehtolan kuvasarjasta Young Heroes.

Lauri Porra

Bernhard Crusell sov. Otto Virtanen | Kvartetto nro. 2 op. 4 fagotille, viululle, alttoviululle ja sellolle c-molli

Janne Palkisto on kirjoittanut teoksen alkuperäisestä klarinetille tehdystä versiosta:

”*Klarinettikvartetto nro 2 c-molli op. 4* ilmestyi Kühnelin kustannustoiminnan jatkajalta **Carl Friedrich Petersiltä** (nykyinen Edition Peters) vuonna 1817 ja täyttää mittansa kahta muuta klarinettikvartettoa pienimuotoisemmalla kehittelyllä ja ilmaisuasteikolla. Melodiikassa voi kuulla kansansävelmien vaikutusta, mitä valittu mollisävellaji korostaa. Toinen osa, Pastoraali on mielestäni kvartettojen hitaista osista onnistunein. Siinä herkkä melodiataju yhdistyy soittimen mahdollisuuksien tuntemukseen ja klarinetisti pääsee esittelemään legatonsa sujuvuutta kaikkein hiljaisimmassa dynamiikassa. Menuetin trio-osa erottuu klarinetistin ja viulistin ilmeikkään dueton

ansiosta. Musiikkikirjoittaja **Heikki Klemetin** sanoin ”ihmeellisen vienolauluinen” c-molli-kvartetto päättyy Rondon, jonka repetitiokuviot kysyvät klarinetistilta kylmähermoisuutta.”

Illan konsertissa kuullaan **Otto Virtasen** sovitus teoksesta fagotille, viululle, alttoviululle ja sellolle.

Anna Näkkäläjärvi-Länsman ja Jaime Belmonte | Ráidu

Ráidu on saamelaismuusikko ja luonti-taiteilija **Anna Näkkäläjärvi-Länsmanin** ja espanjansuomalaisen säveltäjän **Jaime Belmonten** yhdessä luoma teos joikaajalle ja seitsemälle soittimelle. Joiku eli pohjoissaameksi luonti on pohjoissaamenkielisen kansan kommunikatiivinen laulumusiikkityyli. Sitä kuvataan usein puhutun kielen jatkeeksi. Luontiperinne on olennainen osa pohjoissaamelaista kulttuuriperintöä, joka välittyy edelleen suullisena perinteenä pohjoissaamenkielisissä saamelaisyhteisöissä. Luonti on ainutlaatuinen laulun muoto, joka ikäänkuin luo kuvia äänen avulla.

Ráidu kuvaa järkyttävää historiaa siitä, miten saamelaisten ihmisjäännöksiä vietiin heidän hautausmailtaan 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa. Jäännökset varastettiin eri puolilta Saamenmaata rotututkimuksen nimissä ja niitä on säilytetty ja asetettu näytteille museoihin ja yliopistoihin. Vaikka osa jäännöksistä on haudattu uudelleen, palautusprosessi on edelleen kesken.

Alun perin tämän projektin tarkoituksena oli sisällyttää luonti länsimaisen kamarikokoonpanon solistiksi. Luontin rajoittaminen länsimaisiin klassisiin rakenteisiin olisi kuitenkin rajoittanut sen ilmaisumahdollisuuksia. Sen sijaan syntyi uusi musiikillinen kieli, joka kunnioittaa luontiperinteistä luonnetta ja sisältää samalla nykyaikaisia sävellystekniikoita. Tämä prosessi edistää musiikin luomisen dekolonisaatiota kumoamalla perinteisiä valtarakenteita ja taivuttamalla länsimaisia musiikin tekemisen normeja luodakseen ympäristön, jossa luonti voi olla vapaasti olemassa ja jossa se voi toteuttaa täyden ilmaisupotentiaalin.

Luontin luomiseksi joikaajalla on yleensä selkeä yhteys ja mielikuva siitä, mitä hän haluaa välittää. *Ráidussa* muotokuvan keskeinen elementti syntyi ystävän Anna Näkkäläjärvi-Länsmanille kertoman anekdootin pohjalta, jonka ystävän isä puolestaan kertoi: Saamelaishaudoilta varastettuja ihmisjäännöksiä kuljettava porokaravaani joutuu tuuli- ja lumimyrskyyn, ikään kuin saamelaisten esi-isien henget vastustaisivat näin kauheaa tekoa.

Jaime Belmonte (käännös ja muokkaus Paula Mäkinen)

Musiikissa mukana:

Liite:

Ráidu -muotokuvan elementit

Jotta voisimme käsitellä tätä monitahoista tarinaa kaikkine yksityiskohtineen, olemme kuvitelleet jättimäisen kankaan, jolla on koko kuva, keskittyen sitten yksitellen maalauksen tiettyihin elementteihin. Tämän esityksen aikana lähennymme ja loitonnumme kuvasta, jotta voimme vangita sekä sen kokonaisuuden että konkreettisempia yksityiskohtia. Opastukseksi tälle matkalle tässä on joitakin kuvauksia tämän muotokuvan elementeistä:

Ráidu, porojen ja kelkan muodostama karavaani, joka kuljettaa saamelaisten kotiseudulta varastettuja ihmisjäänöksiä. Ne on viety leposijoiltaan rotututkimuksen nimissä. Ráidu kantaa raskasta kuormaa, ja sitä vahtivat esi-isien henget ja saamelaisjumalat, jotka eivät anna anteeksi hautojen häpäisyä.

Vuoigŋat, saamelaisten esi-isien henget, jotka katsovat, kun Ráidu vetää ryöstettyjä esi-isiä haudoistaan etelään. Henget katselevat omia ruumiillisia jäännöksiään ja tuntevat putoavansa kahden todellisuuden väliin, jossa ne leijuvat vuosisatojen ajan.

Čáihni, puukiipijä, istuu oksalla ja kuuntelee. Se ei kuule mitään. Ympäröivä ympäristö on pysähtynyt ennen Ráidun ensimmäisiä askelia etelään. Puutiaisen ilmestyminen asumusten läheisyyteen ja puutiaisen rummutuksen ääni on enne suunnitellun matkan epäonnistumisesta.

Biekkastit tarkoittaa, että alkaa tuulla. Ja nyt tuuli alkaa puhalttaa, koska Bieggaołmmái, tuulten ja sään jumala, näkee Ráidun. Estääkseen sen Bieggaołmmái nostaa Ráidulle voimakkaan vastatuulen.

Goaivu, sääksi muuttunut lapio, nousee esiin hiljaisena lupauksena parantaa menneen vuosisadan haavat. Se on luja, jopa väkivaltainen, mutta se asettaa poisnukkuneet lepopaikalleen. Maa tärisee jokaisesta vaimeasta iskusta maahan ja elävät ovat helpottuneita, kun he voivat tuoda esi-isänsä takaisin maahansa.

Eanan, saamelaisten kotimaa, lohduttaa poisnukkuneita. Täällä elävät, menehtyneet ja maa kohtaavat. Varastettujen jäännösten palauttaminen emämaahan on palautus ja tapa sitoa pyhät siteet uudelleen. Vesi, vakituinen kumppani, kuiskaa rauhoittavaa laulua, joka yhdistää elävät, kuolleet ja luonnon.

Muohŋit, lunta sataa ilman tuulen henkäystä, lumihiutaleiden herkkä tanssi laskeutuu kuin kuiskaukset taivaasta. Aika itse hidastuu, jäätyneen hetken lumouksen vangitsemana, aivan kuin koko maailma pidättelisi hengitystään. Lumi peittää maan pehmeästi, jättäen sen kuin valkokankaan koskemattomaksi kaikesta kaaoksesta, maisemaan sulautuen.

Moraš, suru, raskas sumu sydämessä, kun läheinen on poissa, saa jokaisella ihmisellä omanlaisensa muodon. Tässä yhteydessä suru kietoutuu vihaan ja epäoikeudenmukaisuuden tunteisiin. Prosessista tulee myrskyisä joki, jossa suru sekoittuu raivoon jäänteiden varastamista vastaan. Surun kiertokulku näyttää päättymättömältä, koska edesmenneiden hengiltä evätään heidän ansaitsemansa rauha.

Vuoigŋadit, levätä, on astua lempeään turvapaikkaan, joka nousee surun varjoista ja tarjoaa lohduttavan turvapaikan surun myrskyn jälkeen. Tässä vuosisadan mittaisessa tarinassa varastetuista esivanhemmista ja viipyvistä muistoista täydellinen lepo näyttää kuitenkin vaikeasti saavutettavalta unelmalta. Loppu jää saavuttamattomiin, sillä jatkuva epäoikeudenmukaisuudesta muistuttavien tunteiden keskellä eläminen estää todellisen rauhan ja oikean surun. Lopulta tämä aihe ei tarjoa rauhaa tai onnellista ratkaisua, vaan pikemminkin pysyvän muiston, jota ei pidä unohtaa.